

Förstudie 2018
Genomförd på uppdrag av revisorerna
December 2018

Karlshamns kommun

Förstudie av valet 2018

EY

Building a better
working world

Innehåll

1. Inledning	2
1.1. Bakgrund.....	2
1.2. Syfte och revisionsfrågor	2
1.3. Genomförande	2
1.4. Revisionskriterier.....	2
2. Iakttagelser	5
2.1. Ordning i vallokalen samt tillgång på valsedlar	5
2.2. Utbildning av röstmottagare.....	7
2.3. Utvärdering av genomförandet av valet	8
3. Sammanfattande bedömning	11
Källförteckning	12

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Revisorerna har dels tagit del av information om att ordningen i vallokaler inte varit tillfyllest och dels gjort egna iakttagelser, i betydelsen av att röstande inte lämnat vallokalen efter genomfört val, vilket ytterst kan påverka valhemligheten. Annan information som nått revisorerna handlar om det på röstmottagnings-ställen saknats valsedlar.

I vallagen anges att det för varje valdistrikt ska utses minst fyra röstmottagare, varav en ordförande och en ersättare. Vidare ska en röstmottagare ha genomgått den utbildning som behövs för uppdraget. På ett röstmottagningsställe ska det finnas så många röstmottagare som behövs för att kunna genomföra valet, dock minst två stycken, och i en vallokal ska minst tre röstmottagare vara närvarande, varav en ordförande eller ersättare. Enligt vallagen ansvarar röstmottagarna för ordningen på röstmottagningsställena.

Revisorerna önskar svar i förstudien på vilket sätt valnämnden agerat dels förebyggande och dels på plats i vallokalen för att säkerställa en god ordning i vallokalen och att det finns valsedlar på röstmottagningsställena.

1.2. Syfte och revisionsfrågor

Förstudiens syfte är att klargöra på vilket sätt valnämnden agerat dels förebyggande och dels på plats i vallokalen för att säkerställa en god ordning i vallokalen och att det finns valsedlar på röstmottagningsställena.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- ▶ Hur har valnämnden agerat för god ordning i vallokalen och för tillgång på valsedlar på de olika röstmottagningsställena?
- ▶ Ingick ovanstående två områden som en del av den utbildning som röstmottagare ska ha genomgått?
- ▶ Föreligger en utvärdering av valet 2018 med utgångspunkt på själva genomförandet av valet?

1.3. Genomförande

Förstudien grundas på intervjuer och dokumentstudier (se källförteckning). Intervjuer har skett med kanslichef och valnämndens ordförande. De intervjuade har beretts tillfälle att sakgranska rapporten. Granskningen är genomförd oktober – december 2018.

1.4. Revisionskriterier

I denna granskning utgörs revisionskriterierna av följande:

1.4.1. Vallagen

Vallagen (2005: 837) reglerar och tydliggör bestämmelser för genomförande av val till riksdag, landstings- och kommunfullmäktige samt till Europaparlamentet. Av 3 kap. framgår att det i varje kommun ska finnas en valnämnd som är en lokal myndighet med ansvar i kommunen för frågor om val (3 §).

Av vallagen framgår bland annat att det för varje valdistrikt ska finnas en ordförande och en vice ordförande samt minst fyra röstmottagare. Som röstmottagare får endast den förordas som fått sådan utbildning som krävs för uppdraget. Vid röstmottagning i en vallokal ska minst tre av röstmottagarna vara närvarande och en av dessa ska vara ordföranden eller vice ordförande (3 kap 4 §).

Vallagen tydliggör även bestämmelser för valkretsindelning (4 kap), där det bland annat framkommer att om en kommun har 36 000 personer eller fler med rösträtt får kommunen delas in två eller flera valkretsar. Om kommunen har färre personer med rösträtt fordras särskilda skäl för att indelning i flera valkretsar ska göras (12 §). Vidare anges att ett valdistrikt ska omfatta mellan 1000-2000 röstberättigade. Detta kan dock frångås om i de fall det finns särskilda skäl (17 §).

Av 4 kap. 20 § framgår bestämmelser för vallokaler. Varje kommun ansvarar för att tillse att det finns lämpliga lokaler och som i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppenhet ger väljarna goda möjligheter att rösta. Det ska finnas en vallokal för varje valdistrikt. Vidare klargörs att vallokalen ska vara tydligt avgränsad och i övrigt lämpad för ändamålet så att väljare inte hindras eller störs i röstningen.

1.4.2. Valförordningen

Valförordningen (2005: 874) innehåller föreskrifter i anslutning till vallagen. Här framgår bland annat hur valsedlar och kuvert närmare ska vara utformade (5 §) samt tydliggörande kring hur valnämnden samt röstmottagare ska föra anteckningar och protokoll under valdagen (8 §). Avslutningsvis anges även förtydligande kring vad valnämndens ska protokollföra vid den preliminära rösträkningen (12 §).

1.4.3. Riktlinjer och utbildningsmaterial från Valmyndigheten

Valmyndigheten, som central ansvarsmyndighet för genomförande av val och landsomfattande folkomröstningar, tar fram såväl riktlinjer som olika former av utbildningsmaterial. Myndighetens centrala uppdrag innefattar att:

- ▶ Fastställa valresultatet för riksdagen inklusive ledamöter och ersättare
- ▶ Fastställa valresultatet, ledamöter och ersättare i Europaparlamentet
- ▶ Utveckla och underhålla IT-stödet för valadministrationen
- ▶ Sprida fortlöpande information om valresultaten under sammanräkningens gång
- ▶ Informera väljarna om när, var och hur man röstar
- ▶ Ta fram handledningar och utbildning till vägledning för länsstyrelser och valnämnder
- ▶ Ansvara för framställning av röstlängder och röstkort, valsedlar, blanketter och kuvert som används vid valen
- ▶ Ta emot partiernas anmälan om deltagande i val
- ▶ Registrera partibeteckning för de partier som anmäler om registrering

Handlednings- och utbildningsunderlaget tydliggör på olika sätt hur genomförandet av valet ska gå till. Till exempel tydliggörs av *handledning – förtidsröstning* de rutiner som gäller för röstmottagare i förtidsröstningslokaler. Här framgår bland annat hur placering av valsedlar och valkuvert ska vara, hur skyltning ska göras, hur kontroller ska genomföras av väljarnas identitet vid röstningsförfarandet (lathund finns framtagen för ändamålet) osv. Vidare klargörs hur redovisning och protokollföring ska ske, samt att sortering av rösterna ska ske enligt valnämndens instruktioner.

Valmyndighetens underlag är vad som huvudsakligen ligger till grund för valnämndernas vidare information och utbildning av röstmottagare inom kommunerna.

2. Iakttagelser

Valet till riksdag, kommun och landsting (RKL) genomfördes den 9 september 2018, med möjlighet till förtidsröstning från den 22 augusti. Generellt har valdeltagandet ökat i Sverige under de senaste valen, en trend som fortsätter att hålla i sig efter valet 2018:

Tabell 1: Utveckling av valdeltagandet i Sverige 2002-2018

År	Kommun	Landsting	Riksdag
2002	77,9	77,5	80,1
2006	79,4	78,8	82,0
2010	81,6	81,1	84,6
2014	82,8	82,5	85,8
2018	84,1	83,8	87,2

Antalet förtidsröster fortsätter att öka i Sverige och för RKL-valet 2018 uppgick andelen till 44,5 procent av rösterna.

I Karlshamns kommun ökade valdeltagandet gentemot föregående val och valdeltagande är högre än genomsnittet:

Tabell 2: RKL-val i Karlshamn 2014-2018

År	Kommun	Landsting	Riksdag
2014	83,58	83,34	85,88
2018	85,56	85,27	87,79

Nära hälften av rösterna var förtidsröster och utgjorde 48,5 procent (räknat på valdeltagandet i kommunvalet), vilket motsvarar röster från 10 588 personer.

2.1. Ordning i vallokaler samt tillgång på valsedlar

I genomförd utvärdering (se 2.3 nedan) beskrivs bland annat att en ny valorganisation beslutades före sommaren, till följd av att tidigare utsedd valsamordnare blivit sjukriven och att kanslichefen då återkommit i tjänst efter en tids ledighet. Det förebyggande arbetet startade tidigare under året, med exempelvis materialbeställning och planering. Men efter semestrarna, i början av augusti, påbörjades det mer operativa valarbetet, inkluderat bland annat förberedelse av utbildningar, inventering av lokaler och material, bemanning av vallokaler, beställning av valmaterial och liknande. Som följd av att valet inföll den andra söndagen i september, istället för den tredje, har av intervjuer framkommit att arbetet blev väldigt intensivt. Förtidsröstningen startade den 22 augusti.

För att säkerställa tillgång till lämpliga vallokaler under röstningsförfarandet genomfördes som en del av förberedelserna en inventering av tänkbara lokaler, inkluderat såväl tidigare använda lokaler som nya. Det har dock visat sig att det fanns ett antal lokaler som inte lämpade sig så väl som man först trott. En av dessa lokaler var Sängstakrogen. I detta fall blev det stor aktivitet i lokalen under valdagen som följd av att det sammanföll med en evenemangsdag med mycket folk i rörelse. Detta försvårade för såväl röstmottagare som väljare att genomföra röstningen på ett lugnt och tryggt sätt. Vidare har vid intervju lyfts fram att det fanns en lokal som väljare hade svårt att finna som följd av att det fanns två olika lokaler på samma skola, med olika entréer. Skyltningen var inte optimal och i lokalen fanns även dålig belysning.

Nyttjande av tillgängliga vallokaler är en viktig faktor för att på ett bra sätt kunna genomföra röstningsförfarandet. En annan viktig faktor är att röstmottagarna finns till förfogande och är behjälpliga vid frågor från väljare. På frågan om röstmottagarna rekryterades i enlighet med någon specifik rutin, för att säkerställa deras lämplighet, framkom att så inte sker. De flesta röstmottagare utgörs av personer som varit med vid tidigare val och av personer som dessa rekommenderar. Vidare rekryteras ett flertal inom den kommunala organisationen, och uppges då vara personer man känner till. I ett fåtal fall har bedömning i efterhand gjorts att röstmottagaren inte varit lämpad för uppdraget.

Det fanns ett schema som tydliggjorde valnämndens deltagande i valet, inkluderat funktion som ambulerande röstmottagare, röstmottagare för förtidsröstning och schema för valdagen. Ett jourschema för telefon togs också fram avseende perioden 22/8 till 7/9, där det för de flesta dagar tydliggjordes vem man kunde vända sig till på kansliet med frågor, samt under vilka tider.

Av erhållen lista på röstmottagare i 2018 års allmänna val framgår att det för samtliga vallokaler beslutats om sex röstmottagare, i enlighet med vallagen. Inför kommande val har tjänstemannaorganisationen föreslagit att antalet ska ökas till sju, något som ännu ej beslutats av valnämnden. Det uppges i genomförda intervjuer att många av de som arbetade i vallokalerna betonat att det var mycket att göra under valdagen och att de hade svårt att hinna med pauser och/eller lunch. För att avlasta ska det övervägas huruvida en ytterligare person bör vara på plats.

Under morgonen på valdagen var valnämnden ute i vallokalerna för att distribuera förtidsrösterna (kl. 08.00-09.30). Vid detta tillfälle bedömdes allt se bra ut i lokalerna. Under valdagens fortlöpande gjorde kanslichef och administratör ytterligare en kortare visit i samtliga lokaler. Vid dessa tillfällen såg det mesta bra ut och det uppges att man då också kontrollerade ordningen i ställen. I några lokaler fick mindre korrigeringar göras för att skapa rena och raka rader, i enlighet med för ändamålet framtagen mall.

Tillgången till valsedlar har av genomförda intervjuer bedömts som mycket god. Valnämnden distribuerade även partiernas namnvalsedlar, vilka kompletterades av att partierna själva åkte ut till vallokalerna och lämnade över ytterligare till röstmottagarna, som såg till att dessa fylldes på. Det har i genomförd intervju lyfts fram att man vid ett tillfälle fick påminna om att fylla på valsedlar i valsedelstället, men detta betraktades främst som följd av att detta var en av de lokaler som flest röstade i.

Under valdagen inkom några klagomål rörande bristfällig belysning i lokaler (omkring tre stycken) samt att det saknades sittskärm i något fall. Här framkom av intervju att det internt i den kommunala organisationen kunde ha fungerat bättre, då med berörd serviceenhet, för att så snabbt som möjligt korrigera denna typ av brister.

2.1.1. Förtidsröstning

I valmyndighetens underlag för förtidsröstning återfinns bland annat handledning för hur hantering av röster ska ske i förtidsröstningslokaler. Här framkommer bland annat att sortering av förtidsröster ska ske baserat på om rösterna berör annan kommun eller den egna kommunen. Varje dag, efter att förtidsröstningen stängt, hämtades förtidsrösterna av personal från kommunens driftorganisation. Den använda valurnan togs med och en ny överlämnades. Valurnorna var ständigt låsta och transporterades av två personer för leverans till centralarkivet där de låstes in. Sortering av förtidsrösterna skedde dagligen på förmiddagen av kansliets personal varefter rapportering skedde till valmyndigheten. I samband med att valurnorna hämtades i förtidsröstningslokalen genomförde även vaktmästarfunktionen en övergripande kontroll av att allt såg bra ut i lokalen.

Vidare har vid intervjuer påtalats att representanter för valnämnden varit ute omkring tre dagar i veckan för att kontrollera skicket i lokalerna för förtidsröstning.

Utöver valmyndighetens handledning för röstmottagare i förtidsröstningslokal skickade valnämnden och kommunkansliet ut tydliggörande information till lokalerna. I denna information angavs kontaktuppgifter vid frågor samt klargörande av de individer som ansvarade för att hämta förtidsröster under den period röstning pågick. Rutin för beställning av kompletterande material tydliggjordes, där beställning skulle ske genom att blankett fylldes i och lämnades till transport som hämtade valurnan på kvällen. Kompletterande material erhöles följande dag. Av valnämndens egen information tydliggjordes också hur valsedlar skulle vara placerade i valställen.

I genomförda intervjuer har framkommit att lokalerna för förtidsröstning i vissa fall inte bedömts vara ändamålsenliga. Bland annat har det påtalats att det varit trångt i någon lokal då röstning ägt rum i närheten av exempelvis kassalinje med mycket folk i rörelse. Vidare har det påtalats att personalen inte alltid deltagit på ett sådant sätt som kan önskas och att röstningsmottagandet inte alltid prioriterats bland det övriga arbetet.

2.2. Utbildning av röstmottagare

Utbildning av röstmottagare genomfördes i två omgångar; ett pass var riktat till röstmottagare vid förtidsröstning och ett riktat till röstmottagare verksamma under valdagen. För båda utbildningsomgångarna erbjöds två olika dagar att delta. Totalt genomfördes därmed fyra utbildningstillfällen för röstmottagare. Utbildningarna följde valmyndighetens mall.

Vid samtliga tillfällen fungerade kanslichefen som utbildningsledare. Av *inbjudan till röstmottagare i vallokal* framgår att samtliga röstmottagare ombads läsa igenom valmyndighetens *handledning röstmottagning i vallokal till riksdag, landsting och kommun 9 september 2018*. Vidare angavs att utbildningen var obligatorisk för ordförande och vice ordförande. Övriga röstmottagare uppmanades att delta, men detta var ej obligatoriskt.

Utbildningen följde valmyndighetens förslag och framtagna informationsunderlag innehållandes övergripande riktlinjer för mottagande av röster, samt informationsfilmer. Bland annat visades hur valsedelstall skulle vara placerat och fyllas på. Uppslutningen har bedömts som god då omkring 90 procent av röstmottagarna deltog.

Valmyndighetens underlag (handledning) som låg till grund för genomförd utbildning tydliggör flera aspekter kopplat till ordning i vallokalen. I handledning för röstmottagare vid förtidsröstning tydliggörs, utöver rutiner för mottagande och registrering av röster, bland annat:

- ▶ *Valsedlar och valkuvert*
Tydliggörande av att det är röstmottagarnas ansvar att se till att valsedlar finns på plats, samt vilka valsedlar som minst ska finnas på plats, vilka som fylls på av partier själva (namnvalsedlar) osv.
- ▶ *Skyltning*
Tydliggörande av hur skyltning och information ska åskådliggöras
- ▶ *Materiallista*
Tydliggörande av sådana ting som ska finnas på plats då röstning genomförs

Handledning för röstmottagare under valdagen innehåller liknande information, men med tydliggörande av tider och av vad som ska göras när under valdagen, hur förtidsröster ska hanteras och liknande.

Utöver valmyndighetens handledningsunderlag skickade även valnämnden ut egen information till röstmottagare i vallokal. Denna information tydliggjorde ett flertal rutiner,

däribland hur valsedlar skulle vara placerade i valställen, men också riktlinjer för hur vallokalen skulle vara organiserad under valdagen:

- ▶ Vallokalen ska anordnas så att röstmottagarna har god uppsikt över lokalen
- ▶ Väljarna ska först passera valsedlarna, därefter få kuvert och fortsätta vidare in bakom skärm för att sedan gå till röstmottagarna för att bli avprickade i röstlängden samt overse att kuverten läggs i valurnan. Om lokalen är sådan att det går att ordna ett bra flöde är det bra om köer inne i lokalen kan undvikas.
- ▶ Stolar behöver uppställas i lokalen för dem som vill följa röstningen, som är en förrättning för allmänheten
- ▶ Filmning och fotografering ska undanbes, får ej störa valet och får ej äventyra valhemligheten. Det kan dock ej förbjudas
- ▶ Ordförande och vice ordförande ska ha fått en lista med kontaktuppgifter till ansvarig lokaluthyrare samt ansvarig vaktmästare
- ▶ Ta omgående kontakt med respektive lokalansvarig för att göra upp överlämning av nycklar och andra praktiska frågor. Tillse då även att materialet förflyttas från förråd till lokalen.

Information skickades även ut till förtidsröstningslokalerna, dock utan riktlinjer avseende organisationen i lokalen.

2.3. Utvärdering av genomförandet av valet

Det har genomförts två utvärderingar av valgenomförandet 2018; en med fokus på förtidsröstningen och en med fokus på genomförandet av RKL-valet som helhet.

För att utvärdera genomförandet bjöds samtliga av valdistriktens ordförande in till ett utvärderingsmöte, där erfarenheter och synpunkter diskuterades. Baserat på detta underlag arbetades två utvärderingsrapporter fram, bland annat innehållande förslag på förändringar inför kommande val. Utvärderingarna beslutades av valnämnden den 9 november.

2.3.1. Utvärdering av förtidsröstningen

I utvärderingen av förtidsröstningen anges att det från kansliens sida i stort bedöms ha fungerat väl, men några svaga punkter pekas ut:

- ▶ Kravet på två röstmottagare har inte uppfyllts
- ▶ Placeringar i och iordningställandet av lokalerna har i vissa fall varit bristfälligt
- ▶ Ordningen i valsedelställen och bakom skärmar har varit bristfälligt
- ▶ Kameror i lokalerna har gjort att valhemligheten har ifrågasatts i vissa fall
- ▶ Den ambulerande röstningsmottagningen på äldreboenden fick inte det gensvar som förväntats. Samarbetet med omsorgsförvaltningen måste förbättras.

Förslag om vidare utredning för förändrad organisation inför kommande EU-val framläggs från kansliet, för en bättre och mer rättssäker hantering av förtidsröstningen:

- ▶ Förtidsröstningen bemannas med egen personal
- ▶ Förtidsröstningen sker på tillgängliga och välbesökta lokaler, exempelvis butiker eller lokala inrättningar. Sådana platser skulle kunna vara Stora Coop, ICA Maxi samt biblioteken på respektive orter
- ▶ Öppettiderna kan styras mot de tider då flest förtidsröstare och behöver inte vara lika omfattande som vid RKL-val

Den nuvarande hanteringen bedöms vara smidig, men upplevs inte riktigt leva upp till den kvalitet som behövs. En av anledningarna bedöms vara att butikers personal helt enkelt inte har den tid som krävs för att hantera förtidsröstningen på ett tillräckligt sätt.

2.3.2. Utvärdering av RKL-val

I utvärderingen av RKL-valet 2018 som helhet bedöms genomförandet ha fungerat väl, med alla grundläggande krav uppfyllda avseende förtidsröstning, valdagsröstning och överlämning av valmaterial till Länsstyrelsen. Sammantaget gör kansliet bedömningen att arbetet med valet fungerat väl och att valnämnden kan känna sig tillfreds med utfört arbete.

Några förbättringsområden pekas ut inför kommande valgenomförande:

- ▶ Planeringen av årets val kom igång för sent.
- ▶ Bemanning om 2,25 tjänst (inkl. övertid) samt möjlighet att disponera övrig kanslipersonal är nödvändig vid RKL-val
- ▶ Den ökade andelen förtidsröster ställer krav på ökad bemanning inom kansliet
- ▶ Materialet behöver kvalitetssäkras och förvaras så att kansliet har möjlighet att inventera det
- ▶ Utbildningarna fungerade väl, men bör framgent vara obligatoriska för samtliga röstmottagare. Även kortare utbildning för extra rösträknare bör anordnas
- ▶ Grundbemanning i vallokalerna bör övervägas att öka med en, till sju stycken
- ▶ Någon eller några lokaler behöver eventuellt bytas ut
- ▶ Generellt gäller att hela den kommunala organisationen behöver engageras i valet och ha förståelse för vilka krav valet ställer på organisationen när det gäller flexibilitet och ansvarskänsla
- ▶ Till onsdagsräkningen bör en eller två erfarna ordföranden i valdistrikt engageras
- ▶ Säkerhetsfrågorna behöver uppmärksammas, kanske genom att valnämnden köper väktartjänst den aktuella dagen
- ▶ Driftservice/vaktmästeri var inte i den omfattning som krävs serviceinriktad och flexibel.

I utvärderingen beskrivs bland annat att valarbetet startade upp senare än vanligt som följd av att utsedd valsamordnare blev sjukskriven på obestämd tid. Efter semestrarna, i början av augusti, påbörjades valarbetet med hög intensitet.

Samtliga utbildningar genomfördes i enlighet med valmyndighetens mall. I utvärderingen föreslås att utbildningen bör göras obligatorisk för samtliga röstmottagare, och inte enbart ordförande och vice ordförande, för att säkerställa att ställda krav efterlevs.

Två incidenter nämns som inträffade under valdagen. I det ena fallet inkom ett hotbrev till en av vallokalerna. Hotbrevet hade medföljt i ett av ytterkuverten med förtidsröster. Vallokals ordförande kontaktade kansliet som åkte ut och kontrollerade brevet. Brevet togs om hand och överlämnades senare i veckan till polisen. I genomförd utvärdering poängteras att denna hantering inte var helt optimal då polisen eventuellt borde ha kontaktas direkt och väktare eventuellt kallats in till vallokalen för att skapa trygghet.

Den andra incidenten rörde att en person nekades rösta i vallokalen belägen i Rådhuset. Personen var vid kontroll redan avprickad i röstlängden och personen nekades därför att lämna sina röster. Det eskalerade till en hotfull situation efter att väljarens vänner också engagerats. Röstmottagarna tillkallade kansliets personal, som var på plats i Rådhuset. Det bedöms i efterhand vara omöjligt att utreda händelsen närmare, men det anges kunna finnas tre skäl till att avprickning redan skett:

- ▶ Det var avprickat på fel rad i röstlängden
- ▶ Någon hade röstat med personens legitimation
- ▶ Personen hade redan röstat

3. Sammanfattande bedömning

Vår sammanfattande bedömning är att valnämnden i stort agerat ändamålsenligt vid genomförandet av riksdags-, landstings- och kommunalvalet 2018. Vi grundar vår bedömning bland annat på följande iakttagelser:

- ▶ Nämnden har agerat förebyggande bland annat genom riktade utbildningsinsatser till förtidsröstmottagare och röstmottagare, i enlighet med valmyndighetens information.
- ▶ För samtliga vallokaler beslutades om sex röstmottagare
- ▶ Valnämnden levererade förtidsröster till samtliga vallokaler under valdagen, inkl. personalvaledlar, och vallokalerna besöktes även av kanslichef vid ytterligare tillfälle under dagen.
- ▶ Få klagomål och synpunkter inkom under valdagen.
- ▶ Utvärdering av valet har genomförts där ett flertal förbättringsförslag framläggs vilka i stort svarar mot de förbättringsområden vi urskilt

Utöver ovanstående iakttagelser ser vi dock att det finns flera delar i arbetet som kan förbättras och att det inte är optimalt att en stor del av det operativa arbetet startade upp först efter sommaren. Vi bedömer att ett ökat fokus bör läggas i det förberedande arbetet då lokalers lämplighet ska beaktas. Att kravet om två röstmottagare inte alltid uppfyllts i lokaler för förtidsröstning är att betrakta som en brist och vidare bör det säkerställas att valhemligheten bevaras och att exempelvis butikskameror ej riktas mot baksidan av valskärmar. Det bör tydliggöras att valedelstall och området för röstning ska vara i gott skick – i enlighet med framtagna riktlinjer – och att detta ska prioriteras i lokaler där förtidsröstning äger rum.

Två utvärderingar av valet har framarbetats av tjänstemannaorganisationen var i flera utvecklingsområden tydliggörs och förslag läggs fram för kompletterande åtgärder, vilka vi i flera delar finner lämpliga. Särskilt kan lyftas fram förslaget om obligatorisk utbildning för samtliga röstmottagare, vilket kan bidra till att ytterligare öka kvaliteten i röstmottagarnas arbete. Detta kan vara särskilt viktigt för röstmottagare i lokaler för förtidsröstning, där personal ofta byts ut och erfarenheten inte är lika hög.

Sammantaget bedömer vi att det är av särskild vikt att följa valnämndens arbete inom följande områden:

- ▶ Förtidsröstningslokalernas ändamålsenlighet
- ▶ Röstmottagarnas utbildning och införandet av eventuella krav på obligatorisk utbildning för samtliga röstmottagare
- ▶ Förändrad organisation för förtidsröstning med egen bemanning, samt utökad bemanning under valdagen till sju röstmottagare

Karlshamn den 14 december 2018

Linus Andersson
EY

Sara Shamekhi
EY

Källförteckning

Intervjuade funktioner:

- ▶ Valnämndens ordförande
- ▶ Kanslichef

Dokument:

- ▶ Att göra lista – arbetsmaterial
- ▶ Förtidsröstning – handledning
- ▶ Röstning i vallokal – handledning
- ▶ Röstmottagare i vallokal – lista
- ▶ Schema för jourtelefon under förtidsröstningen
- ▶ Information till valledarna
- ▶ Information till röstmottagarna i vallokalen
- ▶ Packningslista: valmaterial till valdistrikten på valdagen
- ▶ Information om förtidsröstningen
- ▶ Inbjudan till utbildning för röstmottagare
- ▶ Inbjudan till utbildning för röstmottagare vid förtidsröstning
- ▶ Utbildning för dig som ska vara röstmottagare – förtidsröstning
- ▶ Utbildning för dig som ska vara röstmottagare – valdagen
- ▶ Inbjudan till utvärdering av valet
- ▶ Tjänsteskrivelse utvärdering förtidsröstning
- ▶ Tjänsteskrivelse utvärdering RKL-valet 2018
- ▶ Schema för valnämndens sammanträden i samband med valet 2018
- ▶ Lokaler för förvaring av valmaterial